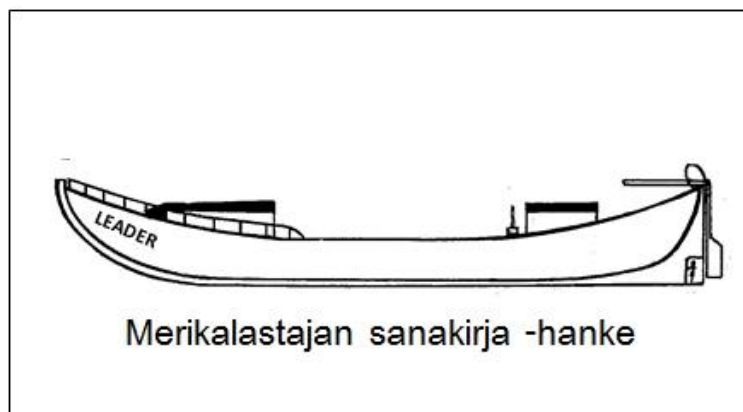

Selkämeren kansallispuiston ystävät ry ja Merikarvia-seura ry

LEADER-hanke ”Merikalastajan sanakirja”

Kalastajien haastattelu

Haastateltava: Heikki Mäkilehto (s.1927)

Haastattelija: Juhani Mellanoura

Haastattelun ajankohta: 11.3.2016

Tekstin purki ja litteroi ääninauhalta Juhani Mellanoura. Murreversio.

Aineistona MP3 digiäänite yhteensä noin 1,5 tuntia. Äänite on tallenteena Merikarvia-seuran arkistossa.

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Heikki Mäkilehto kalasteli isänsä kanssa lapsuusvuosistaan lähtien silakkaa, 1950-luvulle saakka silakka- ja siikaverkoilla ja silakkarysillä vuoteen 1973 saakka. Toimeentulonsa hän on saanut lähinnä kirvesmiehen töistä.

Seiliaikaan

Isoisä (Frans) kalasteli, kävi kirvestöis talavisin, misä kullostiki oli. Se oli *seilipaattiaikaa* se. Isäki (Hermann) kävi talavisin kirvestöis, ko siihen aikaa puutavarafirmois oli *proomeja*, mihin lastattii tavaraa ja vietii **Lankosken reimarii**, ko isommat laivat ei päässy tänne. Ja proomeja vedettii syksysin mäkee ja niitä korjattii. Hän on ollu **Raumallaki** kirveshommis enne ensimmäistä maailmansotaa. Ko sotatouhu alako, ni he joutu sieltä sitte lähtee. He pelekäs, että ties kuinka heidän sitte sielä käy. Heitä oli muitaki alalyläläisiä, iso porukka.

Heikki Mäkilehto. Kuva: Juhani Mellanoura.

Kyllä isäki (Hermann) on seilipaattilla silakanpyynnin käyny. Siinä oli semmonen naapuri, Saariston kämpän takana, se Lauhan tölli, hällä oli Lauhan Antti kalakaverina. Jos oli ihan tyven, oli isot aivot, *kahteen pekkaa* soudettiin. Isäukko, sano että mentii seiliaikana **Jurkankarin** rannalle odottaa, jos menttii **Sillan nurkille** kalanpyyntiin mentiin siitä suora.

Sillan reimarista, Sillan matala oli päin **Siipyttä**. Pidemmällä käytii **Isos matalas**, puoltoista tuntii sai **Ourasta** ajaa räähkipaatilla. Isä joskus jutteli, että he *rookas* sieltä semmosen paikan misä oli viis syltää, että *luodikivi* sattu siihen menemää. Kyllä siellä merellä välillä kovan *pirrakan* rookas mutta mitää pahempaa ei sattunu, selevittii kyllä.

Sitte rupes tulee Wikströömejä. Se on ollu siinä 20-luvun alkupuolella, ko isä on ostanu koneen. Muutamalla oli enneko he osti. Oliko se Kuuskerilla ko oli semmonen kuulamoottori se otti kaks kol paattii perää. Kuulu tänne ko se laitto sen Ouran takana käymään. Ei siinä ollu lainkaan vettä siinä pakoputkes.

Silakkarysät

Silakkapyyntö oli kylä heille niiku pääasia. Sielä käyti keväällä sillon kunnei vielä ollu *rysäpyyntö* ennen silakkapesillä käytiin siinä **Pohojanfältillä**, niinko verkkojen kans, oli yks aitana, toinen laitettiin niinko pesäks siihen päähän. Siittä sitte saatii kalaa. Sitte heillä alako ole kyllä paljo ko silakkarysiä. Sitte ko *pesäpyynti* loppu ni tuli rysät. Sitte ko tuli rysät ni tuli vakituisemmat paikat.

He osti ensimmäisen silakkarysän **Tyykooran** Luukkaalta ni, ko sillä oli yks silakkarysä, ko hän tuli niin vanhaks, ettei pystyny sen kans pelaamaa eikä kulukee sielä. Mun isä ja Saariston Franssi, he osti sen rysän ja sai sen paikan samas, vaikka ei ne millään lailla omia ollu, mutta vanhoja kalapaikkoja. **Ketunpesä** oli sen kalapaikan nimi. Siinä on semmone pieni vedenalane kari, ko merivesi on oikeen alhaalla, ni yks kivennokka näkyy hiukan päällä. **Myllystä** niinko pohjosta päin, ei ol kaukana. Mun mielestäni se on ollu kapinan jäläkeen, kaksikymmentä luvun alakupuolella, ko he siinä alako kalastellee. Se on ollu ennen mun syntymää. Ne piti rysää siinä paikas niin kauan ko he kalasteli. Sitte ko he kalasteli, ensiks oli kolme, sillon ko he oli Franssin kans porukas.

Kaloilla on oma reittis, mistä ne kulukee. Se täyty kokeilemalla hakee mistä sai (hyvin kaloja). Mäki olen monta päivää soutanu sielä pikkupaattii. Tiedettii ny suurinpiiretin mistä ruvetaa haeskelee. Siinä sitte heitettii *luodikivee*. Kattottii semmone paikkaa mihin laitettii merkki ja siittä sitte lähädettti eri suuntiin. Milloin ny löyty kohtalainen paikka ainaki syvyytes puolesta. Sillai kävi, että saatii mones paikas käydä enneko löyty hyvä paikka. Myöhemmin me tehti sitte toinen silakkarysä. Mä olin sitte Hermannin kans niin kauan ko hän pysty, eikä enää jaksanu mun kans (vuoteen 1973).

Verkko- ja rysäkivet

Verkko- ja rysäkiviä sanottii *krampikiviks*. Ne oli semmosia, että niiden täyty pysyy lankas. Täyty valikoida. Me käyti keväällä aina joka kevät hakemas aina jonku verran. Totta kai niitä aina putoski. Kyllä paljo haettii **Takistaki**, ko siellä on se *rundeli* ylhäällä ja isommat kivet heitettiin sivulle ja ko tuli sopivan kokonen kivi ni otettiin. Ja tuolta haettii **Hamskerista**. Sillon sitte jos, ei niitä aina enää tahtonu löytääkkää, mutta jos merivesi laski, sitte mentii hakemaa, tuli veden alta esii.

Rysän *etuliinan* kulumis siinä oli isompi *laaka*, oikeen oli haettu semmone että pysy narus, kulumakivet piti sen paikallas. Etuliinan alla oli aika pienet kivet, eikä niitä ollu ko kolome-neljä. Että nämä niiko kulumakivet piti sen niinko paikallas. Kyllä ne samat kivet melekeen oli aina, ko ne tuotiin maihin, ko rysät vedettii. Saariston puolella niitä rysätouhuja pidettii, siinä Franssin huoneen päädyllä, siinä oli kauhee kasa kiviä syksyllä.

Frans Saaristo, joka oli Herman Mäkilehdon kalakaveri, kantaa olkapäällään ilmeisesti silakkarysän maaidan osaa. Rysänosien parantajanaiset työssään. Kuva: Merikarvia-seuran arkisto.

Rysäsilakkaa Kristiinnaan

Suolaa haettiin **Mäntyluodosta**. Alakaapälle ko heillä oli rysä ja tuli silakka ni he kävi hakemas Kristiinasta suolaa. Ko he laitto ensimmäisen silakkarysän tuli keväällä hyvin silakkaa, **Kristiinassa** oli suolalaiva ja. Siellä oli paljo paaetteja ja jokaselle laitettiin suolaa mitä tartti. Yhtee aikaa he vei silakoita Kristiinaa, ko silakkaa tuli rutkasti, eikä täällä ei saanu yhtää menemää. Kristiinassa sai kyllä menemää. Täältä oli kyllä aika matka ajaa. Sillai he teki että he koki puolenyön jäläkee rysät ja ja sitte lähädettiin ajaa Kristiinaa. Oltii sielä ko *kalafirmat* aukes. Heillä ei ollut mitää *pesäpaattii* sillon, *rääkipaattii* koettiin ja sitte lähädettiin. Se oli aina ehtoopuoli, ko päästii takasi sieltä.

Saaliita

Silakkarysistä joskus saatii *hylykeenpenikka*, oli tukehtunu rysää, joskus sai lohen, havoin kylläkin, ankeriaan me joskus saatii, oli eksyny, välillä oli semmosia, sanottiin *nokkahauiks*, kolomekymmentäsenttisiä. Simppuja oli, simpputouhu oli paremmin sillon ko he oli pikkuverkoilla Ourassa ni, niitä sai *nyppii* puolen päivää verkoista. Kyllä niitä simppujaki sillon tällöin silakkarysiin eksy, mutta harvoin. Toiset sano härkäsimpuiksi, toiset *sarvipäiksi*. Mitä kullostiki oli kansan nimiä. Sitte oli *seittenseläkänen*, jos sen laitto kalliolle auringonpaisteeseen, se suli olemattomiin, että jäi vain ruodot. *Prislinkejä* saatii silakkarysästä *suven päälle*, saatto olla kopallinen paraasee aikaa, ko rysiä ei ollu kaikkia vielä vedetty pois.

Keväällä tuli kutusilakka, kyllä sitä oli koko suvenki. Suven päälle kalan laatu muuttu, se tuli lihavemmaks, ei ollu mätii eikä maitii, se oli semmosta, että sitä suolattii omaa käyttötarkotuksee, jos

enämpi tuli ja jos joku isomman *satsin* sai. Se normaali silakka heinä-elokuulla kaikki oli kaikkein mehevämpi. Se oli lihavempaa, eikä siinä ollu mätii tai maitia. Syksyllä silakka hankki olla *kuturohojuu*, ko sitä tuli, *laususilakka* alako sillo vähenee...

Pikkusiian pyynnissä

Ollilan Ollin kans he kävi syksysin *pikkusiian* pyynnissä, ko *pikkusiika* kutee syksyllä. *Pikkusiikaa* sai kyllä. Alakaappäälle oli *puuvillaverkot*, mutta sitte tuli nailonilankaverkot, siinä välis ennenko tuli monofiiliverkot. Muistelen, että verkot olis ollu puoltoistametrit ja metri kahadeksankymmentä senttiä että siellä olis ollu matalempaaki ja että sielä olis ollu metri kaksikymmentä senttisiäki, silmäkoko oli kolmekymmentä kaks ja neljäkymmenen (millin) välis. Heillä oli tommone, olisko niitä ollu neljäkymmentä *pikkuverkkoja*, paraina aamuina tuli tommone parikymmentäki kiloo. Ei tietysti joka aamu, ja se kuluki määrätysis paikois se *kutusiika*. Ja ko he löysi sen suonen misä se kulki, ni melekein aina sai.

Paraat paikat oli karein väleis, paraasta päästä ne oli, siinä oli **Myllykari**, **Iso-Vasikka** ja **Pikku-Vasikka**, **Rönnin louhikko**, ei se mikään kari ollu, ja **Lööstenis**, **Norjan rannoilla** ja **Lööpperin rannoiltaki** aina muutama verkko oli. Sitte oli *kivirohju* (**Turson kivet**) ko väisti ko mentii **Takkiin** päin, siitä sai usein siikaa. Ja sitte ulospäin, sielä *karein välis*, *ulkosyrjäs*. Heillä oli *Takinki nurkis* ja sielä. Sieltäki aina sai, mutta sielä *kävi meri* niin ulkona. Ei sinne oikeen päässy aina viemää verkkoja. Mutta siellä karein välis he paremmin oli (kalastamassa). Se kesti noin pari viikkoo ko he sielä oli.

Vähä-Lööpperin kalakämpä

Hermanni on **Vähä-Lööpperin** vuokrannu ennen sotia, Saariston Franssin kanssa 1930-luvulla tehty sinne. He osti semmosen pienen hirsikehikon ja vietii se Ouraan. Kyllä he oli siellä monta vuosikymmentä. Sitä pidettii tukikohtana, kytättii *rysänheitto* ja *vetoo* kytättii että tuuli *helläis*, siitä siite lähdetii töihin, oli se päivä tai yö. Ja sitte isä kävi kämpältä *routapyynnissä*. Tultii kämpälle yöks, ei tarvinnu olla paatis yötä, mentii aamulla aikasi ottaa verkot ylös.

Kyllä me sielä oltii suvisin sielä Vähä-Lööpperis aika paljo. Katto ko meillä oli sielä lampaista, me vietii sinne pari lammasta, poikettii aina kattomas niitä. Ei joka päivä. Lampaista sielä oli aina. Hän oli siellä Ollin kans *pikkusiian pyynnissä* suvella muuten *pikkuverkkoin* kans. Kerran he meni kämpän päädylle verkkoja *seliittää*, ja jätti sen porstoon oven auki ja Olli toi kattilan siihen, ja siinä oli semmonen palakus porstoos, ni sen päähän, että sen piti jähtyy enneko he alakaa syämää. Heillä meni tietysti vähä enemmän aikaa ja he ei huomannukkaa. Ni ko mä menin ni lammas lipo kieliäs, pieni kipinä oli lientä kattilan pohojas.

Se oli **Varheenmaan luoto**, Varheenmaa vuokras sen viidekskymmeneks vuodeks hälle, sitte ko se isäntä kuali ja poika rupes sielä häräämää, ne *jaagas* meitä sieltä pois. Me kalastettiin vielä, siinä oli semmonen vuokrasopimus, että nelikko silakoita vuodessa elokuulla. Huvittaako vielä, ko kyllä se toimitettii Järviselleki (uudelle omistajalle) joka vuosi, välillä vietii **Noormarkkuu** ja välillä **Porii**. Ei kumminkaa voinu sanoo, ettei olis maksettu. 1973 me lopetettiin kalatouhu, kyllä se siihen aikaan loppu.